

**SANATSAL YARATICILIK VE ZEKÂ İLİŞKİSİ: ÜSTÜN YETENEKLİ VE
NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLERİN
KARŞILAŞTIRILMASI¹**

*THE ARTISTIC CREATIVITY AND INTELLIGENCE RELATIONSHIP:
COMPARISON OF GIFTED AND NORMAL ACHIEVING STUDENTS*

Ümran BULUT*, Esra KURT**

*Geliş Tarihi: 17.05.2020
(Received)*

*Kabul Tarihi: 03.06.2021
(Accepted)*

ÖZ: TBMM tarafından 2012 yılında yayımlanan ‘Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması’ amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu kapsamlılık anlamında ön plana çıkmaktadır. Bu raporda, Türkiye’de üstün yeteneklilik tanımının tam olarak yapılamadığı, mevcut ölçme araçlarının ve eğitim uygulamalarının üstün yeteneklilik alanını karşılamadığı belirtilmiştir (Çitil 2018: 158). Ülkemizde üstün yetenek-üstün zekâ tanımı, üstün yetenekli seçilen bireylere uygulanan testler, yaratıcılığın, sanatsal yaratıcılığın bu seçimlerdeki yeri incelendiğinde; eğitim sistemimizde çağcıl uygulamalar açısından özellikle çoklu zekâ yaklaşımının önemi konularındaki boşluklar öne çıkmaktadır. Bu çalışmada zekâ ve sanatsal yaratıcılık arasındaki ilişki 8-10 yaş aralığında üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrenciler üzerinden yorumlanmıştır. Bu yorumlamayı yaparken uygulamalarda bir araç olarak müzik kullanılmıştır. Bu çerçevede elde edilen veriler ışığında üstün yetenekli çocukların ayrımında sanatsal yaratıcılığın yeri sorgulanmış, ülkemizde üstün yetenekli çocukların seçiminde ağırlıklı olarak etki eden tek tip zekâ (bilişsel zekâ) algısının eleştirisi yapılarak; eğitimde çoklu zekâ yönteminin önemine vurgu yapılmıştır. Bulgular normal gelişim gösteren çocukların üstün yetenekli çocuklara göre sanatsal yaratıcılık anlamında daha başarılı olduğu, bir araç olarak kullanılan müziğin iki grubu da olumlu yönde etkilediği ancak oransal olarak üstün zekalı öğrencileri daha fazla etkilediği yönündedir. Sonuçlardan hareketle sanatsal yaratıcılık-zekâ arasındaki ilişki oransal olarak karşılaştırarak içerik analizi yoluyla açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanatsal Yaratıcılık, Zekâ, Çoklu Zekâ

ABSTRACT: The Report of The Parliamentary Research Commission which was established for the purpose of "Discovery of Gifted Children, Identification of Problems Related to Their Education and Providing Effective Employment That Will Contribute to the Development of Our Country", published by the Turkish Grand National Assembly in 2012, comes to the fore in terms of comprehensiveness. In this report, it is stated that the definition

¹ Bu makale Esra Kurt tarafından Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı’nda tamamlanan “Sanatsal yaratıcılık ve zekâ ilişkisine müziğin etkisinin incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinin bir kısmına dayanmaktadır.

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, umranbulut@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6545-6971.

** esrakurt26@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5114-9986.

of giftedness in Turkey can not be determined fully, and existing measurement tools, and educational applications do not entirely meet the needs of the field of giftedness (Çitil 2018: 158). When the definition of giftedness-superior intelligence, tests applied to gifted individuals in our country, the place of creativity and artistic creativity in these choices are examined; the gaps in our education system, especially in the importance of multiple intelligence approach in terms of contemporary practices, come into prominence. In this study, the relationship between intelligence and artistic creativity was interpreted among gifted and normal achieving students between the ages of 8-10. While making this interpretation, music was used as a tool in applications. In the light of the data obtained in this context, the role of artistic creativity was questioned in the distinction of gifted children, and by criticizing the uniform intelligence (cognitive intelligence) perception, which mainly affects the determination of gifted children in our country; the importance of multiple intelligence method in education is emphasized. The findings are that normal achieving children are more successful in terms of artistic creativity than gifted children, and the music used as a tool affects both groups positively, but it affects gifted students with a higher proportion. Based on the results, the relationship between artistic creativity and intelligence is compared proportionally and explained through content analysis.

Key Words: Artistic Creativity, Intelligence, Multiple Intelligence

EXTENDED ABSTRACT

When the concept of intelligence is approached from a traditional point of view, we see that intelligence is tried to be measured using only one measurement unit. This method is a superficial method, limited to IQ and academic skills, and the person is determined to be more or less intelligent. The questions asked in this traditional attitude only aim to measure how intelligent a person is. But for a better assessment it is important to ask the right questions: how, in which area are they more intelligent? In this research, it is aimed to interpret the relationship between artistic creativity and intelligence through gifted and normally developing students aged 8-10; and observe the effect of music used as a tool while making this interpretation, and to contribute to the role of multiple intelligence approaches in the contemporary education system. The multidimensionality of intelligence and the reflection of this multidimensionality in education is a vital issue. Considering many studies on the relationship between intelligence and creativity, it is seen that studies on the artistic creativity of gifted students are limited in our country.

It is important for this study to question the role of artistic creativity in the identification of gifted children, to criticize and interpret the uniform intelligence (cognitive intelligence), which is used while making this choice. In addition, this research is important for raising awareness about the role of artistic creativity in the assessment made in the classification of primary school students as superior and normal in private schools, questioning the applicability of creativity-related criteria of the education models for gifted children on the children with normal intelligence, and in this sense, for contributing the MNE (Ministry of National Education) Board of Education and Discipline program development studies. The artistic creativity of children between the ages of 8-10 who are gifted and normally developing has been observed, the role of music on artistic creativity has been comparatively analyzed and interpreted. Therefore, in this research, qualitative case study model, which is one of the research methods used to observe and define the details that cause

a situation, to develop explanations for and to evaluate the situation, was used. Since more than one case is analyzed by dividing into sub-branches in connection with each other, the multiple case design was used in the qualitative case study. A mixed research approach was adopted in terms of using many techniques such as experimental, inventory, observation and interview as data acquisition method. Students between the ages of 8 and 10 who show normal development and are subject to standard education programs and gifted students who are identified by tests measuring cognitive skills and subject education programs with different achievements were given a two-stage application without and accompanied by music. The artistic creativity-intelligence relationship and the effect of music on this relationship are interpreted in detail through the resulting paintings. Based on the results, whether the traditional intelligence measurement is sufficient for the criteria of giftedness, what kind of relationship there is between intelligence and artistic creativity, and what kind of effect music has on this relationship are explained through content analysis by comparing the results proportionally. Content analysis method was used in the analysis of the data. The definition of content analysis has changed and changed over time with the introduction of new methods and techniques. According to Janis (1949), content analysis enables the researcher to evaluate the arguments scientifically by revealing how symbols are categorized, what judgments these symbols contain, and their scope within the framework of formulated rules. According to Weber (1989), this analysis method is to reveal valid interpretations extracted from the text after many filters.

As a result, content analysis is a basic research tool that seeks answers to many research problems in different disciplines and should be systematic and impartial (Koçak & Arun, 2006, p.21-21). In addition to using content analysis for in-depth analysis of the findings, interviews and the observations of the researcher were considered, and comments were made by blending all these analyzes by making use of expert opinions while examining the documents that emerged at the end of the application. Before the research, in-depth research and observation were made about the study group to be selected, and it was possible to observe the students in the study group for a long time.

In the light of the findings obtained by the research, it has been determined that music has positive effects on the artistic creativity of students in different intelligence groups. In addition, it is an important detail that it does not have a negative effect. As mentioned in the literature, it is an important problem that the definition of giftedness and giftedness cannot be fully defined in our country. This problem may bring along the need to question various issues. Gifted classroom teachers and gifted students' counselors interviewed since the beginning of the research expressed many criticisms about the deficiencies in the creation of gifted classrooms in the current system. The gap in how exactly the students in the created classes will be identified is striking. The fact that the tests applied in our country are mostly based on measuring cognitive skills is one of the weak points in our education system. It is an issue that should be emphasized that most of the students in the groupings made as gifted come to the fore with their cognitive and logical intelligence. As a result of the study, it has been determined that music has positive effects on the artistic creativity of students in different intelligence areas. In terms of artistic creativity and intelligence, it is seen that the pictures of the students with normal development are more successful in terms of artistic creativity. In addition, when the rate of influence of music on different intelligence groups is

examined, it is concluded that the rate of the effect of music on students who are defined as gifted is higher. The cognitive skills-oriented education approach stands in the way of seeing or developing the potential that exists in students.

1. GİRİŞ

Yapılan araştırmalar incelendiğinde yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkinin çelişkili olduğu gör÷lmektedir. Bazı araştırmalara göre zekâ ve yaratıcılık birbirinden bağımsız, bazı araştırmalara göre ise zekâ ve yaratıcılık arasında zayıf veya orta düzeyde ilişki gözlemlenmektedir. Zekâ ge÷mişten bugüne bilim insanları tarafından farklı açılardan tanımlanmakta olan bir kavramdır. Yapılan bir araştırmada (1921) on dört ünlü psikologdan zekanın tanımlanması istenmiş ve sonuçta en çok üzerinde durulan kavramlar öğrenme kapasitesi ve çevreye uyum yeteneği olarak ileri sür÷lmüştür. Sternberg ve Detterman bu araştırmayı 1986 senesinde yenileyerek, yirmi dört tanınmış psikologla zekanın tanımını yeniden vermiştir. Bu araştırmanın sonucunda zekanın tanımı, öğrenme kapasitesi, çevreye adapte süreci, kendini düşünme sürecine anlam verebilme ve kendini kontrol edebilme yeteneği özellikleri de eklenerek genişletilmiştir. Terman (1925) zekayı kavram ortaya koyabilme ve bu kavramların ne ifade ettiklerini tanımlayabilme yeteneği olarak değerlendirmiştir. Weschler (1940) zekayı kavramsal boyuttan ayrı tutup, bireyin belirli bir hedef gözetken düşünce ve davranışlarla çevreyle aktif şekilde başa çıktığı ‘genel bir yetenek’ olarak tanımlamıştır (TBMM 2012: 93). Gardner ise zekanın “sorunları çözmeye yeteneği ya da bir ya da daha fazla kültürel yapının değeri olan bir ürün üretme kabiliyeti” olduğunu, zekanın bir faktör tarafından açıklanamayan birçok bileşenden oluştuğunu belirtirmiştir. Zekâ ve yaratıcılık arasında yakın bir ilişki olmasına rağmen, bu iki kavram birbiriyle tamamen ilişkili değildir. Altmışlı yıllarda yaratıcılık alanında araştırma yapan Güre’r’e göre zekâ, özgünlük, açıklama, uyarılma esnekliği, ilişki kurma, ifade etme, sözcüklerin ve fikirlerin akıcılığı gibi yaratıcı yetenekler için güvenilir kriterler arasındadır (Güre’r 1976: 9).

Yaratıcılık üzerine ilk araştırmalar Amerikan Psikoloji Birliği (APA) tarafından, 1950’li yıllarda Guilford başkanlığında başlatılmıştır. Guilford (1972)’a göre yaratıcılık, beş önemli değerrişkenin bir araya gelmesiyle meydana gelir. Bahsi geçen bu değerrişkenler; “problemlere karşı genel anlamda duyarlılık, düşünme alışkanlığı, görüş değerriştirme esnekliği, orijinallik ve gerçeği yeniden tanımlama kapasitesi” (Rouquette 2007: 52). Craft (2007) sonraki yıllarda hızla önem kazanan yaratıcılığın, daha önce hiç olmadığı kadar popüler bir kavram haline geldiğini belirtirken, Torrance (1998) ise yaratıcılığı “sessiz bir devrim” olarak tanımlamıştır. Yaratıcılık, Latince “creare” sözcüğünden gelmiştir ve “doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır (San 2008: 3). “Yaratıcı Düşünme Testi”ni geliştiren Torrance (1998)’a göre yaratıcılık; “zorlukları, problemleri, bilgi edinmedeki boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip, bunlar hakkında

tahminler yapmak ve hipotezler kurmak; bunları test etmek, sonuçları karşılaştırmak, bu hipotezleri değiştirip yeniden sınamak ve sonuçları iletmeştir.” (Aslan 2001: 22). Yaratıcılık, bu anlamı ile tanımlandığında büyük bilimsel buluşlar ya da çok önemli sanat eserini çağrıştırmaktadır. Yaratıcılık kavramı ve yaratıcı düşünme arasında belirli farklar bulunmasına rağmen, birbirinin yerine kullanılmaktadır. Yaratıcı düşünme; daha çok zihinsel bir aktivite olarak görülürken, yaratıcılık ise hem zihinsel hem de performansa dayalı birtakım eylemleri içermektedir (Yazçayır 2015). Simon (2001)’a göre yaratıcılık noktasında asıl önemli olan, yaratıcılıkla ilgili bir teoriden çok yaratıcı süreçlerin oluşumunu ve ortaya çıkışını sağlayan şartları keşfetmektir. Şüphesiz bu sayede yeni yaratıcı süreçlerin tetiklenmesi imkânı doğacaktır. Bu sebeple yaratıcı süreçleri doğuran şartları ortaya koyacak teorilere olan ihtiyaç, yaratıcılıkla ilgili üretilebilecek diğer teorilerden daha büyük bir ihtiyaçtır. Simon, bu düşüncesini şöyle ifade etmektedir: “Yaratıcılıkla ilgili ayrı bir teoriye ihtiyacımız yoktur; çok çok insan düşünüşünün yeni, değerli ya da ilginç bir şeyi üretmesinin olası olduğu olağan süreçlerin hangi koşullar altında gerçekleştiği ile ilgili bir teoriye ihtiyacımız vardır” (Simon 2001: 213). Bu tespiti katılmak mümkündür. Günümüz için koşulların, ölçütlerin ve gerekçelerin değişmesine, dönüşmesine zemin hazırlayan sosyal, kültürel, sanatsal ve önemi gittikçe merkezi olmaya başlayan teknolojik gerekçeler, yaratıcılığın öznel potansiyelleri içermesi kapsamındaki kuramsal yaklaşımlara ya da temellere müdahale etmese bile, yaratıcı süreçlerin biçimlenmesine, yeniden kurgulanmasına ilişkin yönelimleri, tercihleri ve yöntemleri büyük ölçüde etkilemektedir.

Simon (2001) aynı çalışmasında bir yandan da sanatsal yaratıcılıkla bilimsel yaratıcılık arasında bir karşılaştırma yapmaktadır. Ona göre sanatsal yaratıcılık süreçleri ile bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında ciddi bir ayrım yapmak doğru değildir. Dahası bu iki alana ait yaratıcılık süreçleriyle başka herhangi bir alana ait yaratıcılık süreçleri arasında da ayrım yapmak için geçerli bir sebep yoktur. Simon, bu düşüncelerini şu ifadelerle ortaya koymaktadır: “Sanattaki yaratıcı süreçlerin bilimdeki yaratıcı süreçlerden farklı olduğuna ya da bu konu için (her ne kadar bu kez kanıt çok güçlü değilse de) bu iki alandaki süreçlerin, insan etkinliği ile ilgili, yeni, değerli ya da ilginç bir şeyler üreten herhangi bir alandakinden farklı olduğuna inanmak için hiçbir neden yoktur” (Simon 2001: 213). Bu tespit bir yönüyle eleştirilebilir. Bilim ve sanatın homojen kültürleri içerdiği düşünülebilir. Bu bakımdan bilim ve sanatın özdeş kılınması mümkündür. Ne var ki yöntemler, ürünler ya da süreçler değişkenlik gösterebilir. Çocuğun yaratıcılığına ilişkin tespitlerin en yoğun olarak sağlandığı alanın sanat eğitimi süreçleri olduğu söylenebilir. Çocuğun bilimsel gelişimi daha sonraki evrelerinde söz konusu olabilir. Ancak çocukta yaratıcılık gözlemleri içinde buluş, keşif, farkındalık sağlama becerileri gibi bazı göstergelerin izlerine rastlamak mümkün olabilir. Bununla birlikte sanat ve özellikle görsel sanatlar içinde çocuğun üretimlerinin analizleri ile yaratıcılık göstergelerine

temas söz konusu olabilmektedir. Çocuktaki yaratıcı performans ise, ürünlerde (sanatsal üretimlerinde) ya da yaratım süreçlerinde farklı biçimlerde gözlemlenebilir. Çocuğun çevresi, yaratıcılığını tek başına biçimlendirmese bile, yaratıcılık süreçleri için önemli referanslar içerebilir ve yaratıcılığına katkı sağlayabilir. Çocuğun çevresi ile teması, özellikle küçük yaşlar için bakıldığında, görsel bir temas ile mümkündür. Çocuğun çevresini gözlemlemesi, görsel bir işlemi ön plana çıkarır. Eğer çocuk bir görselleştirme etkinliği gerçekleştirecek ise bu gözlemlerinden sentezler oluşturabilir, bunları yorumlayabilir ya da kendi görsel anlatımları içinde ilginç kılabilir. Bilimsel olarak zekâ ve yaratıcılık aynı grupta değerlendirildiğinde de farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Torrance'a göre yetenekli çocukların yalnızca klasik zekâ testleri ile tespit edilmesi yaratıcı konuların %70'inin dışında bırakılmasıdır. Wallach ve Kogan ise bilişsel zekâ ve yaratıcılığın iki boyutta büyük oranda bağımsız olduğunu öne sürer (Rouquette 1992: 16). Bu tartışmaya katılmadan önce, yaratıcılığın çeşitli yönlerini dikkate almak gerekebilir. Çünkü, bilimsel alanda ilerlemekte olan yaratıcılık için yüksek düzeyde bilişsel zekâ gerekebilir; bilişsel zekâdan bağımsız olan ölçütlerin, sanat alanında açıklanacak ölçütler oluşturulurken geçerli olabileceğine inanılmaktadır. Genel olarak incelendiğinde, zekâ testlerinin başarısı ile yaratıcılık testlerinin başarısı arasında doğrusal bir ilişki vardır. Bu doğrusal ilişki zekâ testleri sonucu ortalamının üzerinde zekâ düzeyinin, yaratıcılık testlerinde ortalamının üzerinde puan getirisiyle açıklanabilir. Ancak, istihbarat göstergeleri ile yaratıcılığın belirli bir zekâ seviyesinin üstünde (yaklaşık 120 IQ) yaratıcılık ve zekâ puanları arasında böyle bir ilişki yoktur. Çok yüksek IQ'lu kişilerin yaratıcılık testleri düşük iken ortalamının biraz üzerinde zekaya sahip olan kişiler yaratıcılık testlerinde çok başarılı olabilirler. Buradan çıkan sonuç yaratıcılığın üst düzey zekadan bağımsız olmasıyla ilgilidir (Bilgiç 1998: 22). Yani yüksek düzeyde zekâyâ sahip olan bireylerin yüksek derecede yaratıcı beceriye sahip olduklarını gösteren bir bulguya da rastlanmamıştır. Beyindeki sinaptik bağlantılar arasındaki nicel çokluğu arasında bir bağlantı ve yaratıcılık için kritik dönemler olup olmadığı konularında araştırmalarda bu ilişkiyi kanıtlayan bir bulgu ortaya çıkmamıştır. Yani ne yüksek zekâ yaratıcılığın ne de yüksek yaratıcılık yüksek zekânın garantisidir (Bayındır 2013: 21).

Zekâ ve yaratıcılık ilişkisiyle ilgili yapılan birçok araştırmaya bakıldığında ülkemizde üstün yetenekli (üstün zekalı) öğrencilerin sanatsal yaratıcılığı temelindeki çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Alan yazında, yaşlarına göre daha üstün yeteneklere sahip olanlar, yaratıcılık ve öğrenmeye karşı daha fazla isteği olan öğrenciler üstün yetenekli (üstün zekalı) öğrenciler olarak tanımlanmaktadır. Ancak üstün yetenekli-üstün zekalı kavramlarının birçok tanımının olması bu alanda bir belirsizliğe neden olmaktadır. Akarsu'ya göre üstün yeteneklilik birçok alanda olabildiği gibi tek bir alanda da olabilen büyük bir sorumluluk duyarak yarattığı,

özgün ve ürünler ortaya koyma haliyken, Renzulli'ye göre (1986) üstün yeteneklilik: yetenek, yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere üç temel unsuru barındıran bir alandır. Renzulli tanımını bu unsurların birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan üst düzey ifade ve beceriler bütünü olarak ortaya koymuştur. Bu üç temel unsur; genel zekâ gelişiminde akranlarına göre normal işleyişin üzerinde bir yeteneğe sahip olma durumudur. Problem çözme yollarında farklı sistemler kurabilme, yaratıcı sonuçlara ulaşabilme ve ürün verme becerisi (yaratıcılık) durumudur. Amerikan Kongresi üstün yetenekli öğrencileri, 1988 yılında, Müfredat Kurul İnceleme ve Değerlendirme Raporunda (CCEA) “Entelektüellik, yaratıcılık, artistik ve liderlik konusunda yüksek performans kapasitesi sergileyen ve bu yeteneklerinin gelişimi için sadece okulun sağladığı imkânlarla yetinmeyerek kendini geliştiren öğrencilerdir” şeklinde tanımlamıştır.

Üstün yetenek geçmiş dönemde kolaylıkla gözlenebilir sınırlı sayıda özelliğin karmaşık olmayan kategorize edilmesi olarak tanımlanırken; günümüzde çok sayıda değişken içeren, daha geniş bir alana yayılan hatta zamanı da bir değişken olarak kullanan esnek, yenilenen ve hareketli bir kavram halini almıştır. Bu anlayışa göre üstün zekâlı veya üstün yetenekli kavramları çok sayıda özelliği içerisinde barındırmaktadır. Bu durumda üstün ve yetenekli kelimelerinin sadece zekâ ile ilişkisi olmadığı kabul görmektedir (TBMM 2012: 96). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliğinde, üstün zekâlılık; uygulanan ölçeklere göre istenilen alanlarda gösterdiği performans puanının sürekli olarak 130 veya daha yukarısında performans gösteren bireyler olarak tanımlanmıştır. Çoklu Zekâ Kuramını sunan Gardner ise bir kişinin zekasını veya yeteneklerini ölçmenin, bir kişinin akademik performansının yalnızca bir kısmını ölçmek olduğunu ve okullarda tek tip eğitim yapmak için tasarlanan IQ (İstihbarat Oranı/Zekâ Katsayısı) veya SAT (Öğrenme Beceri Testi) gibi testlerin yapıldığını savunmaktadır. Gardner'a (2012) göre, yaratıcılık sürecini anlamak için aklın üç temel özelliğini dikkate almak gerekir: Zekâ çok yönlüdür, akıl dinamiktir, herkesin farklı entelektüel ve yaratıcı becerileri vardır. Bu yaratıcı becerileri geliştirmek için, ne kadar zengin olduklarını ve hangi koşullarda ortaya çıktığını anlamak gerekir (Robinson 2003: 113). Çok yönlü düşünebilme kabiliyeti yaratıcılık için zekanın ötesinde bir anlam ifade eder. Zekânın gerekli olması yaratıcılık için yeterli olduğu anlamına gelmez. Bu, yaratıcılığı etkileyen birçok faktörden biridir. Avrupa ülkelerinin çoğunda üstün yetenekli/üstün zekâlı çocuklar hakkında geçerli yasal bir tanımlama bulunmamaktadır. Üstün yetenek kavramı, bu ülkelerde daha çok doğuştan gelen bilişsel yetenekler olarak değil, daha geniş bir anlamda motivasyon, yaratıcılık, problem çözme, liderlik, sosyal ve duygusal becerileri de kapsayacak şekilde tanımlanmaktadır (Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında, 2012).

Yapılan tüm araştırmalara bakıldığında, üstün yetenek/üstün zekâ tanımının ve ayırımının nasıl yapıldığı, nasıl olması gerektiği zekâ ve yaratıcılık, sanatsal

yaratıcılık konularında ülkemizde sınırlı araştırma olması dikkat çekmiştir. Bu çalışma bu anlamda müziği de araç olarak kullanarak çağdaş eğitim sisteminin önemli gereksinimlerinden çoklu zekaya da katkı sağlamayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada sanatsal yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkiyi farklı bir etken aracılığı ile incelemeye yönelik oransal olarak ilişkilendiren nitel durum çalışmasından faydalanılmıştır. Yin (1994)'e göre durum çalışması güncel bir olguyu kendi yaşam çerçevesinde araştıran, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların keskin hatlarla belirli olmadığı, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılır. Creswell (2007)'ye göre araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Aytaçlı 2012).

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu İstanbul ilinin Eyüp ilçesinde bulunan bir özel okulda 8-10 yaş aralığındaki 15 üstün yetenekli, 15 normal zekâ düzeyindeki kız-erkek öğrenciler olmak üzere toplam 30 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu uzun zamandır öğretmenlik yapmış olduğum ve üstün sınıfları oluşturulmuş olan bir özel okuldan seçilmiştir. Bu araştırmada seçilen çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden, ilgilenilen farklı iki grubun özelliklerini göstermek, ayrıntılı açıklamak, betimlemek ve bu gruplar arasında karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla kullanılan tabakalı amaçsal örnekleme uygun planlanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Üstün yeteneklilerle ilgili bilgiler almak ve çoklu zekâ envanterlerine ulaşmak için okulun rehberlik birimiyle, üstünlerin rehber öğretmenleriyle, üstünlerin sınıf öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde alanında tecrübeli öğretmenlerden, bir öğrencinin üstün yetenekli olarak sınıflandırılmasında uygulanan Wisc-4 (Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği-4) testinin çoğunlukla hangi becerileri ölçtüğü, öğrencilerin tanımlanmasında „üstün“, „üstün zekalı“ „üstün yetenekli“ gibi kavramlardan hangisinin kullanıldığı, testlerin yeterliliği, sınıflandırmalarda bilişsel zekanın ve sanatsal yaratıcılığın yeri gibi birçok konuda bilgiler alınmıştır. Uygulama 8-10 yaş arası normal gelişim gösteren ve üstün yetenekli olarak tanımlanan iki grup üzerinde yapılmıştır. Normal gelişim gösteren standart eğitim programına tabi öğrenciler: kontrol grubu (A) ve üstün yetenekli farklı eğitim programı uygulanan farklı kazanımları olan eğitim programına tabi öğrenciler: deney grubu (B) olarak sınıflandırılmıştır. Her iki grupta yer alan çocuklara aynı haftalar içerisinde ayrı ayrı önce müziksiz ve bir hafta sonra aynı gruplara müzik eşliğinde iki aşamalı olarak resim yaptırılmıştır. Tüm öğrencilere resimlerini yapmaları için aynı kağıtlar ve boyalar verilmiştir. Böylelikle öğrencilere

resimlerini yaparken eşit şartlar yaratmak ve bu şartlar altında ortaya çıkacak olan resimlerdeki yaratıcılık unsurunu gözlemlemek hedeflenmiştir. Uygulama öncesinde öğrencilere herhangi bir yönlendirme, konu kısıtlaması yapılmamış ve renk, çizgi kullanımlarına müdahalede bulunmadan serbest resim yapmaları istenmiştir. Bu sayede önce herhangi bir yönlendirme olmadan farklı zekâ düzeyindeki çocukların yaratıcılıklarını karşılaştırabilmek ve daha sonra müziğin öğrencilerin duyu durumlarına etkisini gözlemlemek ve tüm süreci harmanlayıp, yorumlamak amaçlanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin tanımı zamanla yeni yöntemlerin, tekniklerin ortaya konulmasıyla çeşitli bir hal almış ve değişimlere uğramıştır. Janis (1949)'a göre içerik analizi, sembollerin kategorize edilmesi, bu sembollerin hangi yargıları içerdiğini, kapsamını formüle edilmiş kurallar çerçevesinde ortaya koyarak araştırmacının ortaya koyduğu savların bilimsel anlamda değerlendirilmesini sağlar. Weber (1989)'e göre bu analiz yöntemi metinden çıkarılan geçerli yorumların birçok süzgeçten geçirildikten sonra ortaya konulmasıdır. Sonuç olarak içerik analizi farklı disiplinlerde birçok araştırma sorusuna cevap arayan, sistematik ve tarafsız olması gereken temel bir araştırma aracıdır (Koçak-Arun 2006: 21).

Bulguların derinlemesine çözümlenmesi için içerik analizi kullanılmasının yanı sıra, görüşmeler ve araştırmacının gözlemleri dikkate alınmış, uygulama sonunda ortaya çıkan dokümanları incelerken uzman görüşlerinden faydalanılarak, tüm bu çözümlenmeler harmanlanarak yorum yapılmıştır. Araştırma öncesi seçilecek çalışma grubu hakkında derinlemesine araştırma ve gözlem yapılmıştır, uygulama yapılacak olan çalışma grubundaki öğrencileri uzun uzun gözlemle imkânı bulunmuştur. Uygulamaların kıstas belirleme ve değerlendirme süreci şöyledir:

Araştırmada ortaya çıkan öğrenci çalışmalarının değerlendirilebilmesi için Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nden faydalanılarak; üstün zekalılar, üstün yetenekliler sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar öğretmenlerinden görüşler alınarak resimlerdeki zekâ ve sanatsal yaratıcılık ilişkisinde kriter olabilecek 10 soru, resimlerdeki müzik ve sanatsal yaratıcılık ilişkisinde kriter olabilecek 10 soru belirlenmiştir. Toplamda oluşturulan bu 20 sorudan, içlerinde akademisyenlerin, görsel sanatlar öğretmenlerinin, üstün yetenekliler alanında eğitimcilerin bulunduğu 10 farklı uzman görüşü alınıp kapsam geçerlik indeksi dikkate alınarak farklı iki derecelendirme ölçeğinde 4'er tane olacak şekilde toplamda 8 kıstas belirlenmiştir.

Tablo 1: Derecelendirme Ölçeği

ÖLÇÜTLER	SONUÇ	1	2	3	4	5
1 ÖZGÜNLÜK						
2 AKICILIK						
3 ESNEKLİK						
4 SOYUT DİŞAVURUM						
TOPLAM PUAN						
YORUM	BAŞARILI/BAŞARISIZ					

Tablo 2: Derecelendirme Ölçeği

ÖLÇÜTLER	SONUÇ	1	2	3	4	5
1 RİTİM-POLİFONİ						
2 RENK ALGISI						
3 BOŞLUK- ZAMAN						
4 ÇİZGİ KULLANIMI						
TOPLAM PUAN						
YORUM	BAŞARILI/BAŞARISIZ					

Sonuçta 10 farklı uzman görüşüne başvurularak Derecelendirme Ölçeği oluşturulmuştur. Ölçülmek istenen özellik birden fazla boyutta toplandığı için farklı 4 ölçüt, 5 farklı puanlı birbirinden farklı ölçütlere sahip 2 derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi kapsam geçerlik oranından büyük olduğu için oluşturulan tüm ölçeğin kapsam geçerliği istatistiksel olarak anlamlıdır. Kontrol ve Deney grubunda yer alan her bir öğrenciye müziksiz ve müzik eşliğinde olmak üzere toplamda 2 farklı resim yaptırılmıştır. Derecelendirme ölçeğinde 5 farklı puan türü kullanılmış olup; 1 puan (çok zayıf), 2 puan (zayıf), 3 puan (orta), 4 puan (iyi), 5 puan (çok iyi) olarak değerlendirilmiştir. 10 puan ve üzeri alanlar başarılı, 10 puan altı alanlar başarısız olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın uygulama aşaması öncesinde, uygulama aşaması süresince ve uygulama aşaması sonrası değerlendirme aşamalarında görsel sanatlar öğretmenlerinden, üstünler alanındaki öğretmenlerden, akademisyenlerden görüşler alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde öncelikle araştırma ve uygulamanın kapsamı genel olarak ele alınmış daha sonra araştırmanın problem durumu ve alt problemlere dayalı bulgular, uygulama sonuçları derinlemesine, içerik analizi yoluyla yorumlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunda normal gelişim gösteren 15 öğrenci kontrol grubu (A), üstün yetenekli olarak tanımlanmış 15 öğrenci deney grubu (B) olarak

sınıflandırılmıştır. Araştırmada deney grubundaki (B) öğrencilere yaptırılan müziksiz uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen puanların ortalaması ile kontrol grubundaki (A) öğrencilere yaptırılan müziksiz uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen puanların ortalaması karşılaştırılmıştır. Bununla birlikte, aynı şekilde deney grubundaki (B) öğrencilere yaptırılan müzikli uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen puanların ortalaması ile kontrol grubundaki (A) öğrencilere yaptırılan müzikli uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen puanların ortalaması karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda deney grubundaki (B) öğrenci ile kontrol grubundaki (A) öğrencilerin yaptıkları resimler, uzmanlar tarafından belirlenen kıstaslara göre aldıkları puanlar sonrası 10 ve üzerinde puan alanlar başarılı ve 10 ve altında puan alanlar başarısız olarak değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda öncelikle zekâ ve sanatsal yaratıcılık ilişkisinin tek başına irdelenmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte ikinci karşılaştırmada elde edilen sonuçlarla ise bir araç olarak kullanılan müziğin, zekâ ve sanatsal yaratıcılıkla ilişkisi üzerindeki etkisini irdelemek amaçlanmıştır.

3.1. Sanatsal Yaratıcılık ve Zekâ İlişkisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan deney grubu (B) öğrencilerine ayrı ve kontrol grubu (A) öğrencilerine ayrı sınıflarda uygulama yaptırılmıştır. Her iki grupta bulunan öğrencilere öncelikle müziksiz serbest resim yaptırılmıştır. Öğrenciler resimlerini yaparken herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Uygulamalar sırasında kontrol grubundaki (A) öğrencilerin çoğunun motivasyon ve odağının deney grubundaki (B) öğrencilerin çoğuna göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Kontrol grubundaki (A) öğrencilerin çoğunun yaptıkları resimlere daha fazla odaklanıp, pek soru sormadıkları gözlemlenirken; deney grubundaki (B) öğrencilerin çoğunun sürekli soru sorma, mantık arama eğilimde oldukları ve yaptıkları resimlere yeterince odaklanamıyor olmaları dikkat çekmiştir.

Tablo 3: Kontrol grubu (A) öğrencilerinin yaptıkları müziksiz serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 9 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 6 öğrencinin 10 puan altında aldığı görülmüştür. Bu puanlamalar sonucunda kontrol grubundan (A) müziksiz serbest resim uygulamasında 9 öğrenci başarılı, 6 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Kontrol Grubu (A)

Müziksiz Uygulama			
Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç
1	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>
2	Müziksiz	20	<i>Başarılı</i>
3	Müziksiz	17	<i>Başarılı</i>
4	Müziksiz	20	<i>Başarılı</i>
5	Müziksiz	16	<i>Başarılı</i>
6	Müziksiz	6	<i>Başarısız</i>
7	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>
8	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>
9	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>
10	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
11	Müziksiz	13	<i>Başarılı</i>
12	Müziksiz	13	<i>Başarılı</i>
13	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
14	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>
15	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>

Tablo 4: Deney Grubu (B)

Müziksiz Uygulama			
Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç
1	Müziksiz	11	<i>Başarılı</i>
2	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
3	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>
4	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>
5	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
6	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>
7	Müziksiz	6	<i>Başarısız</i>
8	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>
9	Müziksiz	7	<i>Başarısız</i>
10	Müziksiz	7	<i>Başarısız</i>
11	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
12	Müziksiz	14	<i>Başarılı</i>
13	Müziksiz	4	<i>Başarısız</i>
14	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>
15	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>

Tablo 4: Deney grubu (B) öğrencilerinin yaptıkları müziksiz serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 2 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 13 öğrencinin 10 puan altında aldığı görülmüştür. Bu puanlamalar sonucunda deney grubundan (B) müziksiz serbest resim uygulamasında 2 öğrenci başarılı, 13 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Bulgulardan hareketle müziksiz uygulamada çalışma grubundaki normal gelişim gösteren 15 öğrenciden 9 tanesinin 10 puan ve üzerinde olarak başarılı, üstün yetenekli olarak tanımlanan 15 öğrenciden 2 tanesinin 10 puan ve üzeri olarak başarılı olmuştur. Bu bulgulara bakılarak normal gelişim gösteren öğrencilerin yaptığı resimlerin sanatsal yaratıcılık anlamında daha başarılı olduğu söylenebilir.

3.2. Sanatsal Yaratıcılık ve Müzik İlişisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan deney grubu (B) öğrencilerine ayrı ve kontrol grubu (A) öğrencilerine ayrı sınıflarda uygulama yaptırılmıştır. Her iki grupta bulunan öğrencilere önceden seçilmiş müzik listesi dinletilerek serbest resim yaptırılmıştır. Uygulamalar sırasında deney grubundaki (B) öğrencilerin çoğunun resim yaparken daha motive oldukları ve daha rahat resim yaptıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 5: Kontrol grubu (A) öğrencilerinin yaptıkları müzikli serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 13 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 2 öğrencinin 10 puan altında aldığı görülmüştür. Bu puanlamalar sonucunda kontrol grubundan (A) müzikli uygulamada 13 öğrenci başarılı, 2 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Tablo 6: Deney grubu (B) öğrencilerinin yaptıkları müzikli

serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 9 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 6 öğrencinin 10 puan altında aldığı görülmüştür.

Tablo 5: Kontrol Grubu (A)

Tablo 6: Deney Grubu (B)

Müzikli Uygulama				Müzikli Uygulama			
Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç	Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç
1	Müzikli	19	<i>Başarılı</i>	1	Müzikli	15	<i>Başarılı</i>
2	Müzikli	15	<i>Başarılı</i>	2	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>
3	Müzikli	20	<i>Başarılı</i>	3	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>
4	Müzikli	14	<i>Başarılı</i>	4	Müzikli	9	<i>Başarısız</i>
5	Müzikli	18	<i>Başarılı</i>	5	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>
6	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	6	Müzikli	14	<i>Başarılı</i>
7	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>	7	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>
8	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>	8	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>
9	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	9	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>
10	Müzikli	7	<i>Başarısız</i>	10	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>
11	Müzikli	11	<i>Başarılı</i>	11	Müzikli	11	<i>Başarılı</i>
12	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>	12	Müzikli	16	<i>Başarılı</i>
13	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	13	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>
14	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	14	Müzikli	9	<i>Başarısız</i>
15	Müzikli	8	<i>Başarısız</i>	15	Müzikli	6	<i>Başarısız</i>

Bu puanlamalar sonucunda deney grubundan (B) müzikli uygulamada 9 öğrenci başarılı, 6 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Bulgulardan hareketle müzik dinletilerek yapılan uygulamada çalışma grubundaki normal gelişim gösteren 15 öğrenciden 13 tanesinin 10 puan ve üzerinde alarak başarılı, üstün yetenekli olarak tanımlanan 15 öğrenciden 9 tanesinin 10 puan ve üzeri alarak başarılı olarak değerlendirildiğini görmekteyiz.

Kontrol grubundan (A) müziksiz uygulamada 9 öğrenci başarılı, müzikli uygulamada 13 öğrenci başarılı olarak değerlendirilmiştir. Deney grubundan (B) müziksiz uygulamada 2 öğrenci başarılı, müzikli uygulamada 9 öğrenci başarılı olarak değerlendirilmiştir. Kontrol grubundan (A) müziksiz uygulamada 6 öğrenci başarısız, müzikli uygulamada 2 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Deney grubundan (B) müziksiz uygulamada 13 öğrenci başarısız, müzikli uygulamada 6 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Bu bulgulara bakılarak, müziğin normal gelişim gösteren ve üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu söylenebilir.

3.3. Müziğin Üstün Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Sanatsal Yaratıcılıklarını Etkileme Oranına İlişkin Bulgular

Kontrol grubu (A) öğrencilerinin yaptığı müziksiz serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 9 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 6 öğrencinin 10 puan altında almış, sonuç olarak kontrol grubundan (A) müziksiz uygulamada 9 öğrenci başarılı, 6

öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Kontrol grubu (A) öğrencilerinin müzik eşliğinde yaptığı serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 13 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 2 öğrencinin 10 puan altında almış, sonuç olarak kontrol grubundan (A) müzikli uygulamada 13 öğrenci başarılı, 2 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 7: Kontrol Grubu (A)

Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç	Uygulama	Puan	Sonuç	Artış/Azalış Oranı (%)
1	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>	Müzikli	19	<i>Başarılı</i>	280
2	Müziksiz	20	<i>Başarılı</i>	Müzikli	15	<i>Başarılı</i>	-25
3	Müziksiz	17	<i>Başarılı</i>	Müzikli	20	<i>Başarılı</i>	18
4	Müziksiz	20	<i>Başarılı</i>	Müzikli	14	<i>Başarılı</i>	-30
5	Müziksiz	16	<i>Başarılı</i>	Müzikli	18	<i>Başarılı</i>	13
6	Müziksiz	6	<i>Başarısız</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	67
7	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>	20
8	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>	20
9	Müziksiz	10	<i>Başarılı</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	0
10	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	7	<i>Başarısız</i>	-22
11	Müziksiz	13	<i>Başarılı</i>	Müzikli	11	<i>Başarılı</i>	-15
12	Müziksiz	13	<i>Başarılı</i>	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>	0
13	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	11
14	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	25
15	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	8	<i>Başarısız</i>	-11
Artış Oranlarının Toplamı							351

Tablo 7: Kontrol Grubu (A)'na detaylı olarak bakıldığında; 1 (5 puan), 6 (6 puan), 13 (9 puan), 14 (8 puan) numaralı öğrencilerin müziksiz yaptıkları serbest resimlerde başarısız oldukları görülürken, müzik eşliğinde yapılan resimlerde 1 (19 puan), 6 (10 puan), 13 (10 puan), 14 (10 puan) numaralı öğrencilerin başarılı oldukları görülmektedir. 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12 numaralı öğrencilerin hem müziksiz hem müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde başarılı oldukları görülmektedir. 3, 5, 7, 8, 11 numaralı öğrencilerin müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde puanlarının arttığı görülmektedir. 10 ve 15 numaralı öğrencilerin hem müziksiz hem müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde başarısız oldukları görülmektedir. 9 (10 puan) ve 12 (13 puan) numaralı öğrencilerin her iki uygulama sonrası aynı puanları aldıkları görülmektedir. Bir diğer bulgu müziksiz yapılan uygulama sonucu başarılı olarak değerlendirilip müzik eşliğinde yapılan uygulama sonrası başarısız olarak değerlendirilen öğrenci yoktur. Müziksiz ve müzik eşliğinde yapılan serbest resimlerdeki başarının artış/azalış oranına bakıldığında %351 artış olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Deney Grubu (B)

Öğrenci	Uygulama	Puan	Sonuç	Uygulama	Puan	Sonuç	Artış/Azalış Oranı (%)
1	Müziksiz	11	<i>Başarılı</i>	Müzikli	15	<i>Başarılı</i>	36
2	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>	-56
3	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>	-20
4	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>	Müzikli	9	<i>Başarısız</i>	13
5	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>	44
6	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>	Müzikli	14	<i>Başarılı</i>	75
7	Müziksiz	6	<i>Başarısız</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	67
8	Müziksiz	8	<i>Başarısız</i>	Müzikli	12	<i>Başarılı</i>	50
9	Müziksiz	7	<i>Başarısız</i>	Müzikli	10	<i>Başarılı</i>	43
10	Müziksiz	7	<i>Başarısız</i>	Müzikli	4	<i>Başarısız</i>	-43
11	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	11	<i>Başarılı</i>	22
12	Müziksiz	14	<i>Başarılı</i>	Müzikli	16	<i>Başarılı</i>	14
13	Müziksiz	4	<i>Başarısız</i>	Müzikli	13	<i>Başarılı</i>	225
14	Müziksiz	9	<i>Başarısız</i>	Müzikli	9	<i>Başarısız</i>	0
15	Müziksiz	5	<i>Başarısız</i>	Müzikli	6	<i>Başarısız</i>	20
Artış Oranlarının Toplamı							490

Tablo 8: Deney grubu (B) öğrencilerinin yaptıkları müziksiz serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 2 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 13 öğrencinin 10 puan altında almış, sonuç olarak deney grubundan (B) müziksiz uygulamada 2 öğrenci başarılı, 13 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Deney grubu (B) öğrencilerinin yaptıkları müzikli serbest resimler sonucunda 15 öğrenciden 9 öğrencinin 10 puan ve üzerinde, 6 öğrencinin 10 puan altında almış, sonuç olarak deney grubundan (B) müzikli uygulamada 9 öğrenci başarılı, 6 öğrenci başarısız olarak değerlendirilmiştir. Tablo 8: Deney Grubu (B)'na detaylı olarak bakıldığında; 2 (9 puan), 3 (5 puan), 4 (8 puan), 5 (9 puan), 6 (8 puan), 7 (6 puan), 8 (8 puan), 9 (7 puan), 10 (7 puan), 11 (9 puan), 13 (4 puan), 14 (9 puan), 15 (5 puan) numaralı öğrencilerin müziksiz yaptıkları serbest resimlerde başarısız oldukları görülürken, müzik eşliğinde yapılan resimlerde 5 (13 puan), 6 (14 puan), 7 (10 puan), 8 (12 puan), 9 (10 puan), 11 (11 puan), 13 (13 puan) numaralı öğrencilerin başarılı oldukları görülmektedir. Sadece 1 ve 12 numaralı öğrencilerin hem müziksiz hem müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde başarılı oldukları ve aynı zamanda müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde puanlarının arttığı görülmektedir.

2, 3, 4, 10, 14, 15 numaralı öğrencilerin hem müziksiz hem müzik eşliğinde yaptıkları resimlerde başarısız oldukları görülmektedir. 14 (9 puan) numaralı öğrencinin her iki uygulama sonrası aynı puanı aldığı görülmektedir. Bir diğer bulgu müziksiz yapılan uygulama sonucu başarılı olarak değerlendirilip müzik eşliğinde yapılan uygulama sonrası başarısız olarak değerlendirilen öğrenci yoktur. Müziksiz

ve müzik eşliğinde yapılan resimlerdeki başarının artış/azalış oranına bakıldığında %490 artış olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Kontrol Grubu (A) ve Deney Grubu (B) Özet Oransal Karşılaştırma

A GRUBU		B GRUBU	
	Müziksiz Uygulama Sonuçlarının Ortalaması	Müzikli Uygulama Sonuçlarının Ortalaması	Müzikli Uygulama Sonuçlarının Ortalaması
	11,67	12,6	7,93
	<i>Başarılı</i>	<i>Başarılı</i>	<i>Başarısız</i>
Müzik Etkisi	%8		%26
<i>Müziğin Etkileme Oranı Farkı</i>	%226		

Tüm bu bulgular sonucunda, kontrol grubu (A) ve deney grubu (B) özet oransal karşılaştırma tablosuna (Tablo 9) bakıldığında; Kontrol grubunun (A) müziksiz uygulama sonuçlarının ortalaması 11,67 olarak bulunmuştur. Kontrol grubu (A) müziksiz uygulama puanlarının ortalaması sonucunda başarılı olarak değerlendirilmiştir. Kontrol grubunun (A) müzik eşliğindeki uygulama sonuçlarının ortalaması 12,6 olarak bulunmuştur. Kontrol grubu (A) müzik eşliğindeki uygulama puanlarının ortalaması sonucunda başarılı olarak değerlendirilmiştir. Bu ortalamalara göre müzik kontrol grubunu (A) %8 oranında etkilemiştir. Deney grubunun (B) müziksiz uygulama sonuçlarının ortalaması 7,93 olarak bulunmuştur. Deney grubu (B) müziksiz uygulama puanlarının ortalaması sonucunda başarısız olarak değerlendirilmiştir. Deney grubunun (B) müzik eşliğindeki uygulama sonuçlarının ortalaması 10,00 olarak bulunmuştur. Deney grubu (B) müzik eşliğindeki uygulama puanlarının ortalaması sonucunda başarılı olarak değerlendirilmiştir. Bu ortalamalara göre müzik deney grubunu (B) %26 oranında etkilemiştir. Müziğin kontrol grubunu (A) ve deney grubunu (B) etkileme oranı farkı %226 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle müziğin iki grubu da oransal olarak olumlu yönde etkilediği ancak üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin yaratıcılıklarını etkileme oranının daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada üstün yetenekli (üstün zekalı) ve normal gelişim gösteren 8-10 yaş aralığındaki çocukların sanatsal yaratıcılıkları gözlemlenirken, bir araç olarak müziğin yaratıcılık üzerindeki rolünü karşılaştırmalı olarak incelemek ve yorumlamak hedeflenmiştir. Bu araştırmanın amacı sanatsal yaratıcılık ve zekâ ilişkisini irdeleyip müziğin bu ilişkiye etkisini yorumlamak, ülkemizde üstün yetenekli çocukların seçiminde tek tip zekâ (bilişsel zekâ) algısının eleştirisini yapmak, çoklu zekâ uygulamalarının çağdaş eğitim sürecinde kullanılmasına katkıda bulunmaktır.

Araştırmaya katılan öğrenciler gözlemlendiğinde uygulamalar sırasında kontrol (A) grubundaki öğrencilerin çoğunun motivasyon ve odağının deney (B) grubundaki öğrencilerin çoğuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kontrol (A) grubundaki öğrencilerin çoğunun yaptıkları serbest resimlere daha fazla odaklanıp, pek soru sormadıkları gözlemlenirken; deney (B) grubundaki öğrencilerin çoğunun sürekli soru sorma, mantık arama eğiliminde oldukları ve yaptıkları resimlere yeterince odaklanamıyor olmaları dikkat çekmiştir. Uygulamalar sonrası değerlendirme puanlarına bakıldığında müziksiz uygulamalarda kontrol grubu (A) öğrencilerinin çoğu deney grubu (B) öğrencilerine göre daha başarılı olmuştur. Kontrol grubu (A) öğrencilerinin müziksiz ve müzikli uygulama puanlarının oranları kendi içinde karşılaştırıldığında, müzikli uygulamalar sonrası ortaya çıkan sonuçlardaki toplam artış oranının %351 olduğu görülmüştür. Deney grubu (B) öğrencilerinin müziksiz ve müzikli uygulama puanlarının oranları kendi içinde karşılaştırıldığında, müzikli uygulamalar sonrası ortaya çıkan sonuçlardaki toplam artış oranının %490 olduğu görülmüştür. Müziğin farklı zekâ alanlarındaki öğrencilerin sanatsal yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Sanatsal yaratıcılık ve zekâ bağlamında bakıldığında normal gelişim gösteren öğrencilerin resimlerinin sanatsal yaratıcılık anlamında daha başarılı olduğu görülmektedir. Buna ek olarak müziğin farklı zekâ gruplarını etkileme oranına bakıldığında ise müziğin üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrencileri etkileme oranının daha fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ortalama bazında müziğin normal gelişim gösteren öğrencilerin sanatsal yaratıcılık üzerinde olan etkisinin (%8) iki katından fazlasını (%26) üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrenciler üzerinde gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların ışığında müziğin farklı zekâ gruplarındaki öğrencilerin sanatsal yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca olumsuz yönde etkisinin olmayışı da önemli bir noktadır. Alan yazında da değinildiği gibi ülkemizde üstün yetenek, üstün zekâ tanımının tam olarak yapılamaması mevcut ölçme araçlarının ve eğitim uygulamalarının üstün yeteneklilik alanını karşılamaması önemli bir problemdir. Bu problem beraberinde birçok şeyi sorgulama gereksinimini getirebilir. Araştırmanın başından itibaren görüşülen üstün yetenekliler sınıf öğretmenleri, üstün yetenekliler rehber öğretmenleri mevcut sistemde üstün sınıflarının oluşturulmasındaki eksiklerle ilgili birçok eleştiriyi dile getirmişlerdir. Oluşturulan sınıflardaki öğrencilerin tam olarak nasıl tanımlanacakları konusundaki boşluk dikkat çekmektedir. “Avrupa ülkelerindeki üstün yetenekli/üstün zekalı eğitimi genel olarak incelendiğinde, en yaygın uygulamanın karma eğitim olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni ise, her çocuğun ilgilenilmesi ve geliştirilmesi gereken üstün veya özel bir yeteneğe sahip olduğu düşüncesidir. Elitizm ve ahlaki etmenler açısından, belli bir gruba özel kaynak kullanımı üstün yetenekli/üstün zekalı öğrencilerin diğer öğrenciler yanında

doğrudan bir avantaj sağladığı düşüncesini öne çıkarmaktadır. Ayrıca üstün yetenekli olarak tanımlanan bu çocuklar, okul yaşamına uyum sağlamakta da zorlanabilir. Kaynaştırma eğitimi, en yetenekli öğrencileri bile sınıflandırmadan, onları da kapsayacak şekilde tüm öğrencilere zenginleştirilmiş ve motive edici bir eğitim sunmalıdır” (Armstrong 2008). Geleneksel zekâ anlayışı; tekil, durağan, yerinden oynamayan, değişime kapalı, niceliksel ve yaşantıdan soyutlanarak ölçülebilen bir yapıdadır. Bireylerin var olan yetenek ve potansiyellerini belirlemeyi hedeflemektedir. Çağcıl, çağdaş zekâ anlayışı ise çoklu, çoğul, değiştirilebilir ve geliştirilebilir bir özelliktir; sayısal olarak ölçülememekte, gerçek yaşamla paralel, somut, niteliksel olarak ölçülebilmekte, bireyin kendini tanıması, kendinin farkında olması ve başarılı olma potansiyelini saptamak için kullanılmaktadır (TBMM 2012: 93). Geleneksel zekâ anlayışı ile ilgili sorun yalnızca bir ölçü birimi kullanılarak zekanın ölçülmeyle çalışılmasıyla ilgilidir. Bu anlayışa göre insanlar sadece IQ ve akademik becerilere dayanan bir ölçüm yöntemi ile az ya da çok akıllı olarak kabul edilir. Geleneksel olarak bakıldığında, insan aklını incelemek için sorulan soru insanın ne kadar akıllı olduğunu ölçmek istemektedir. Bu anlayıştan öte doğru sorunun ne olduğu üzerinde durulmalıdır: nasıl, hangi alanda daha zeki? 1980 sonrası geliştirilen belli başlıca üstün zekâlılık kuramlarında yaratıcılık farklı boyutlarda yer bulmuştur. “Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramında” üstün zekâlılığın ve üstün yetenekliliğin ortaya çıkışında etkili olan dört doğal kapasiteden (zihinsel, yaratıcı, sosyo-duyuşsal ve duyuşsal-motor) biri olarak bahsedilmektedir (Gagne 2000,2004, 2005). Münih Üstün Zekâlılık Modelinde, yordayıcı değişkenler arasında yer alan yedi yetenek alanından (zihinsel yetenek, yaratıcı yetenek, sosyal yeterlilik, uygulama zekâsı, sanatsal yetenek, müzik, psiko-motor beceriler) birisidir (Heller-Perleth-Lim 2005).

Bu sonuçlar doğrultusunda önemli çıkarımlardan biri üstün yeteneklilere/zekâlılara uygulanmaya çalışılan farklı kazanımların olduğu eğitim modellerinin yaratıcılıkla ilgili kazanımlarının üstün zekâlı olmayan, normal gelişim gösteren öğrencilere de uygulanabilirliğini sorgulayabilmek, planlayabilmek olacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın çalışmalarında; okullardaki üstün yetenek sınıfları oluşturulurken uygulanan testlerin tek boyutluluktan çok boyutluluğa geliştirilmesiyle ilgili düzenlemeler planlanmalıdır. Geleneksel tek tip zekâ ölçümlerinden ziyade çoklu zekaya yönelik ölçümler ve programlar uygulanmalıdır. Bilişsel becerilere odaklı eğitim anlayışı öğrencilerde var olan potansiyeli görmemize veya geliştirmemize engel teşkil etmektedir. Üstün yetenekli bireylerin veya üstün yetenekli olmayan bireylerin eğitimindeki sorunları aşmak, hükümet politikalarının üstün yetenekliler için eğitim politikalarını yeniden yapılandırmasıyla, bilimsel araştırmaları ve bilim insanlarını bu alanda çalışmaya özendirilmesiyle, bilimsel verilerden ve sonuçlarından yararlanılarak yeni eğitim müfredat programlarını oluşturulmasıyla mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Abdullayeva, L. (2018). *Üstün Zekalı Çocukların Normal Gelişim Gösteren Çocuklara Göre Sosyal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Akarsu, F. (2004). *Üstün Yetenek Kavramı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akçum, E. (2005). *5-6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Ve Öğrenime Hazır Oluş Düzeylerine Okulöncesi Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Anonim, (2012). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Alanında Uluslararası Politika Ve Uygulamaların İncelenmesi Ve Değerlendirilmesi Raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Arık, İ. A. (1990). *Yaratıcılık*. Ankara: Kültür Bakanlığı Eserleri.
- Arun, Ö. Ve Koçak, A. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(3), 21-22.
- Aslan, E. (2001). Torrance Yaratıcı Düşünme Testinin Türkçe Versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Ataman, A. (1998). *Üstün Zekâlılar Ve Üstün Yetenekliler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Atasoy, B., Kadayıfçı, H., Ve Akkuş, H. (2007). Öğrencilerin Çizimlerinden Ve Açıklamalarından Yaratıcı Düşüncelerinin Ortaya Konulması (Çizimler Ve Açıklamalar Yoluyla Yaratıcı Düşünceler). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 679-700.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Bayındır, N. (2013). *Çocuklarda Yaratıcılık Ve Geliştirilmesi*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Baykoç, D. N. (2015). Üstün Ve Özel Yetenekli Çocuklar Ve Eğitimleri. *Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitim*. 283-306.
- Bessis, P. Ve Jaqui, H. (1973). *Yaratıcılık Nedir?* (Süheyl Gürbaşkan, Çev.). İstanbul: İstanbul Reklam Yayınları.
- Bilgiç, D. (1998). *Mimarlıkta Yaratıcılık*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi. *Dergipark Akademi*, 1, 154-158.
- Demirel, Ö., Başbay, A. Ve Erdem, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zekâ*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğan, N. (2007). *Yaratıcı Düşünme Ve Yaratıcılık*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Eğitim Reformu Girişimi (2006). *Eğitim İzleme Raporu*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Eriş, B. (2008). Zekâ: Amerikan Deneyiminin Kritik Kuram Perspektifinden Analizi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(1), 59-87.
- Farago, F. (2011). *Sanat*. (Özcan Doğan, Çev.). Ankara: Doğubatu Yayınları.
- Gardner, H. (2012). *Zihnin Çerçevesi: Çoklu Zekâ Kuramı*. İstanbul: Alfa Basım Yayımları Dağıtım.

- Grossman, M. (1970). Perceptual Style, Creativity And Various Drawing Abilities. *Studies In Art Education*, 11(2), 51-54. Dol: 10.2307/1319578
- Gülyüz, H. (2001). *Eğitim Programlarının Dili Ve Yaratıcı Öğrenme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1993). *Yaratıcılığın Toplumsal Ve Kültürel Boyutları, Yaratıcılık Ve Eğitim*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- İpşiroğlu, N. (1994). *Resimde Müziğin Etkisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kanlı, E. Ve Emir, S. (2009). Fen Ve Teknoloji Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Üstün Ve Normal Zihin Düzeyindeki Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 42-61.
- May, R. (1988). *Yaratma Cesareti*. (Alper Oysal, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1991). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mestan, H. (2013). Müzik Ve Renk İlişkisi. *Kaygı Araştırma Makalesi*, 20, 299-304.
- Michalko, M. (2008). *Yaratıcı Dehanın Sırları*. (Zübeyde Abat, Çev.). İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Robinson, K. (2003). *Yaratıcılık Aklın Sınırlarını Aşmak*. (Nihal Geyran Koldaş, Çev.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Rouquette, M. L. (2007). *Yaratıcılık*. (İsmail Yerguz, Çev.). Ankara: Dost Yayıncılık.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi Ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saban, A. (2010). *Çoklu Zekâ Kuramı Ve Türk Eğitim Sistemine Yansımaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- San, İ. (2008). *Sanat Ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Selçuk, Z., Kayalı, H. Ve Okut, L. (2002). *Çoklu Zekâ Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Simon, H. A. (2001). Creativity In The Arts And The Sciences. *The Kenyon Review*, 23(2), 203-220.
- Sönmez, V. (1993). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, F. (2014). Yaratıcılık – Zekâ İlişkisi: Yeni Deliller. *İlköğretim Online*, 13(4), 1517-1518.
- Talu, N. (1999). Çoklu Zekâ Kuramı Ve Eğitime Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 164-172.
- Tortop, H. S. (2015). *Üstün Yetenekliler Üniversite Köprüsü Eğitim Programı Üyükep Modeli*. İstanbul: Genç Bilge Yayıncılık.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti Ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan, Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Erişim Adresi: <http://www.sck.gov.tr/Tbmm/Üstün%20Yetenekli%20Çocuklara%20Yönelik%20TBM%20Komisyonu%20Raporu.Pdf>
- Uygun, S. (2013). *Türk Eğitim Sistemi Sorunları (Geleneksel Ve Güncel)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yazçayır, N. (2015). *Düşünme Temelli Öğrenme Modelleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.